

ANTICKÉ DIVADLO

ŘECKÉ DIVADLO 1

- Antická kultura – kolébka evropské kultury
- Její dědictví je po celý středověk a novověk předmětem recepce a přehodnocování
- Nevíme o jiné paralelní rozvinuté divadelní kultuře
- Máme zachována divadla, teoretické spisy i dramatické texty

- Naše představa o řeckém divadle na základě dochovaných textů může být zkreslená!
- Navíc nejsou dnes vydávány v autentické podobě (členění textu mezi postavy, seznam postav, scénické poznámky)
- Máme zachováno celkem 45 her 4 autorů a mnoho zlomků
- Aischylos, Sofoklés, Euripidés, Aristofanés, Menandros

Řecké divadlo

- Se vyvinulo
- 1) z dithyrambu, kultovní písně zpívané na počest boha Dionýsa
- 2) z epického vypravěče homérského rázu

Periodizace

(několik nezáživných, ale nutných dat)

- 536/533 – Thespidův příchod do Athén
- 472 – Aischylovi Peršané
- 388 – Aristofanův Plútos
- 339 – počátek reprízování, přechod od divadla – obřadu k divadlu - zábavě
- 315 – počátek najímání profesionálních „producentů“

- Hovoříme o

Řeckém divadlu klasické doby (doba autorů všech dochovaných her – jí se budeme věnovat nadále)

Řeckém divadle helénistické doby (nemáme zachovány texty – doba expanze divadla z Řecka)

Řeckém divadle římské doby (v zásadě doposud neznámé)

Specifikum řeckého divadla

- Výrazný společenský význam
- Divadlo je věcí celé obce (*polis*)
- Obec se celá podílí na přípravě inscenace (chudším občanům *theorikon*, příspěvek na vstupné)
- Nástroj sebereflexe obce

- Výrazný rituální, obřadný moment
- Hry se nereprizují
- Divadlo je sváteční událost
- Syntetická (muzikálová) povaha řeckého divadla – dnes obtížně rekonstruovatelná

Organizace městských slavností

- Tragédie zprvu na Venkovských Dionýsiích a Lénajích
- 535 – Velké Dionýsie v Athénách (na konci března)
- Soutěžní charakter – porota vybírána losem
- Archont eponym
- Choregós

- Slavnosti trvají 5 dní
- 1. den – soutěž dithyrambů
- 2. den – soutěž komedií
- 3. – 5. den – soutěž dramatických trilogií včetně satyrských dramat

Satyrské drama

- Menší dramatický útvar uzavírající tetralogii (zachovány pouze 2 (Kyklops a Slídiči))
- Nazván podle Satyrů, Dionýsových průvodců
- Strukturou podobná tragédii, málo postav, jednoduchý děj
- Paroduje mytologická témata nebo známé tragédie
- Tematicky zřejmě spojená s tragédiemi
- Uvolnění po tragickém zážitku

Divadelní architektura

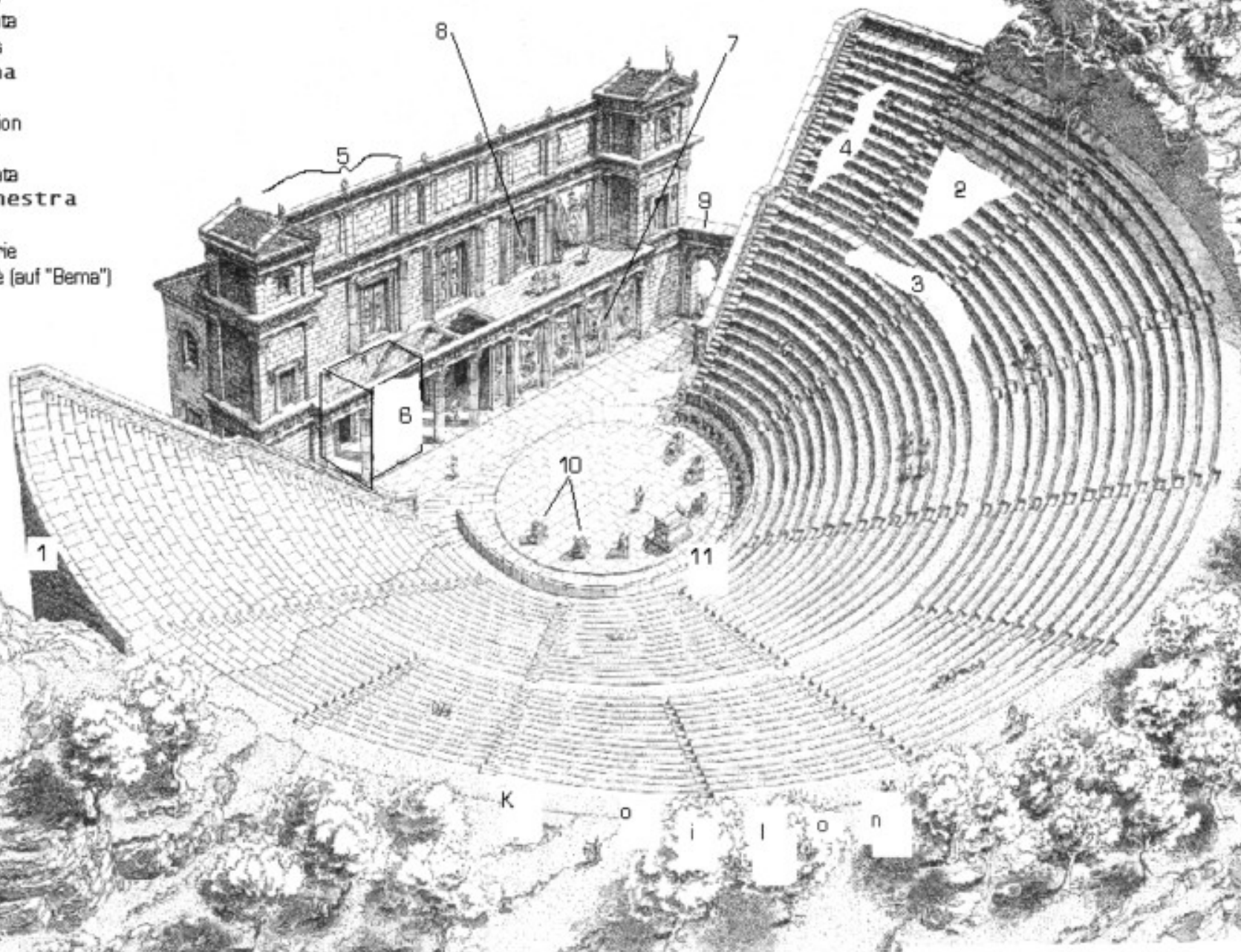
- Vyvine se z kruhového rituálního prostoru
- Monumentální divadla
- Vynikající akustika
- Dionýsovo divadlo v Athénách – kapacita 17 000 diváků
- Zde se hrála všechna dochovaná řecká dramata
- Objeveno v letech 1765 -6, vykopávky trvají dodnes

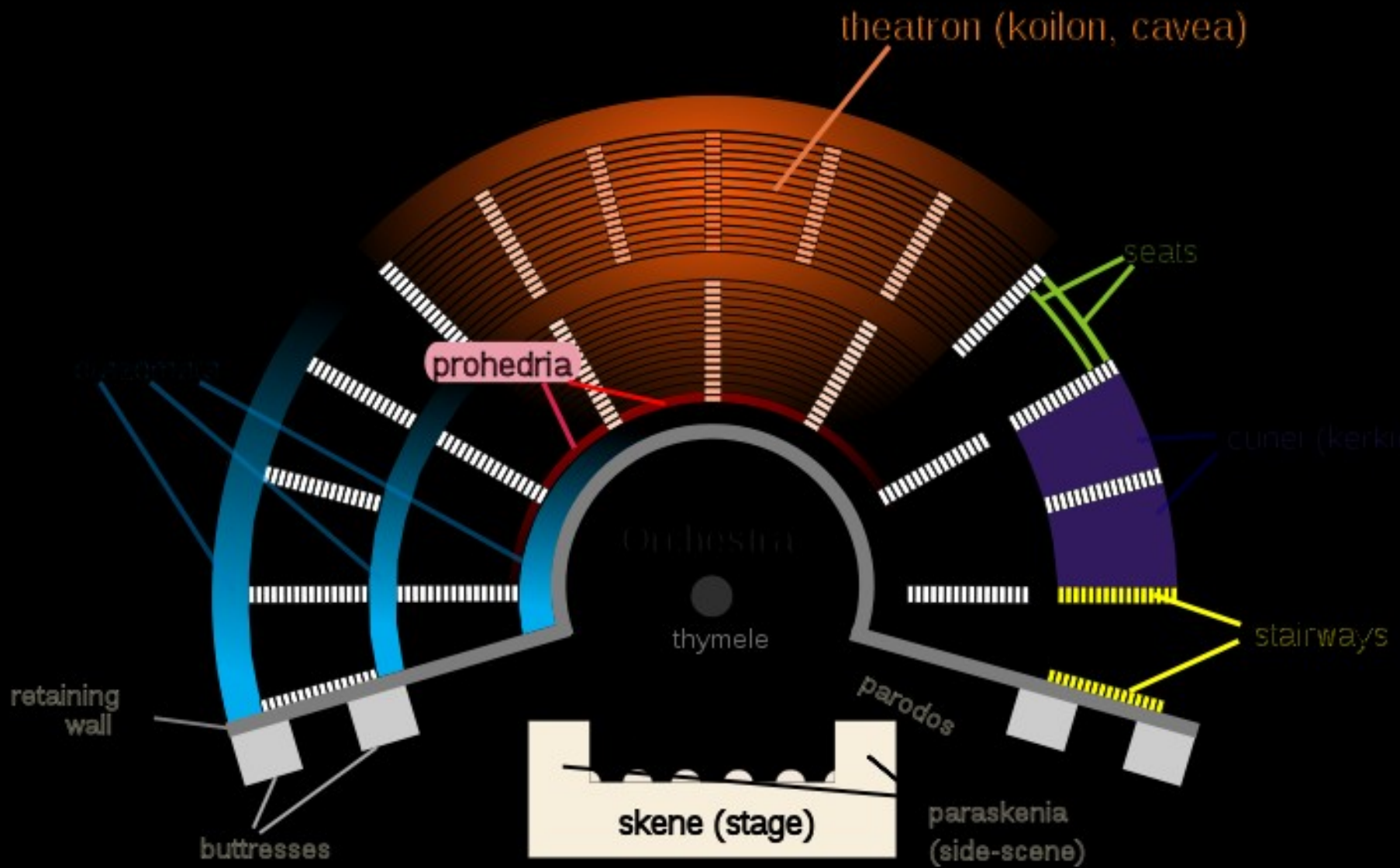
- *Skéné* – zadní budova, odchod z jeviště, technické zázemí, dům, před nímž se vše odehrává
- *Proskénion* – nižší sál před skéné
- *Orchéstra* - - kruhový prostor mezi skéné a hledištěm (theatron), určený zřejmě zpěvu a tanci chóru, uprostřed ní oltář (*thymelé*)
- *Logeion* – prostor na střeše proskénia, v helénské a římské době hlavní místo herecké hry

Idealtyp des griechischen Theaters

- A. Koilon
- 1. Anelëmmata
- 2. Kerkides
- 3. Diezomata
- 4. Kímakas
- B. scena
- 5. Skenè
- 6. Proskeron
- 7. Pirakes
- 8. Thyromata
- C. orchestra
- 9. Parodoi
- 10. Prohedrie
- 11. Thymélé (auf "Bema")

K o i l o n

ANCIENT GREEK THEATRE

Kostýmy

- Mají v řeckém divadle velkou důležitost
- Skládá se z oděvu, obuvi a masky
- Obuv – sandály s měkkou podešví
- Kothurn se používá a ž ve helénistické době

Kostýmy 2

- Udržuje kontinuitu postavy, znázorňuje její proměny i její vnitřní stav
- Spolu s rekvizitami určuje sociální zázemí postav
- Tragédie a komedie má výrazně odlišné kostýmování
- Komedie – falos, groteskní vycpávky, spektakulárnost

Herectví

- Na počátku herec jen vede dialog s chórem
- Druhého herce zavádí Aischylos, třetího Sofoklés – pravidlo tří herců (málo dobrých)
- Protagonisté – musí hrát ve hrách všech básníků
- Herecký agón

Herectví 2

- Předpokladem a zdrojem obdivu zvukný hlas (rétorická struktura her – soud)
- I fyzické akce
- Navzdory masce emocionalita
- Obdiv k prožitku – příběh s urnou

Chór

- Nejstarší složka antického dramatu
- Kolektivní postava zastupující občanský kolektiv
- 12 – 15 členů

- Stojí většinou mimo děj, ale vstupuje do dialogu s hrdinou
- Různý vztah k hrdinovi
- Jeho role je postupně omezována
- Jeho přirozeným projevem je zpěv a tanec
- Aulos – hlavní doprovodný nástroj

Aristotelova *Poetika* (cca 355)

- Teoretické pojednání o podstatě umění a tragédii
- Zřejmě měla i druhý díl, věnovaný komedii
- Mimořádný vliv na evropskou kulturu

Aristotelova *Poetika* 2

- Kolísá mezi teorií, historií a „normativní poetikou“
- Mímésis
- Katarze

Tragédie

- Její původ nejasný (kozlí zpěv) – určitě spjata s kultem Dionýsa
- „Zobrazení vážného a uceleného děje“
- Čerpá z mýtu, zejména thébského a témat trójské války

Struktura tragédie

- Parodos
- Epeisodion
- Stasimon
- Exodos
- Stichomýthie